

М.С.Калина,

здобувач кафедри політології НАДУ

Євроінтеграційна політика України в контексті розширення Європейського Союзу

Стаття присвячена розгляду наслідків розширення Євросоюзу на Схід для євроінтеграційної політики України. Мета статті - дослідити вплив процесів усередині ЄС на шанси успішної реалізації української євроінтеграційної політики. Проаналізовано актуальні проблеми нашої інтеграційної стратегії в контексті основних аспектів сучасного розвитку Євросоюзу та його держав-членів, включаючи ситуацію після приєднання до ЄС нових країн.

Ключові слова: євроінтеграційна політика України, розширення ЄС на Схід, копенгагенські критерії, політика "сусідства" ЄС.

Розширення Європейського Союзу - досить складний процес, який не обмежується в часі моментами підписання договорів про приєднання до ЄС та набуттям ними чинності. На практиці він має досить тривалий підготовчий період, від якого, в принципі, й залежить успіх власне розширення, а також період адаптації, коли нові члени вже набули повноправного членства в Союзі і тепер відбувається стадія оптимізації функціонування вже розширеного угруповання.

Підготовка Євросоюзу до розширення включає розробку та реалізацію його політики щодо держав-кандидатів, яка формується як на європейському, так і на національному рівнях і за своїм комплексним характером нагадує євроінтеграційні політики претендентів на членство в Союзі.

Минула і наступні хвилі розширення мають безперечне значення для України, оскільки від того, як вони відбуватимуться залежатиме подальша стратегія розширення Євросоюзу, і, відповідно, шанси євроінтеграційної політики нашої держави на успішну реалізацію. Тому проблеми євроінтеграційної політики України саме в контексті розширення Євросоюзу набувають значної актуальності.

Серед наукових досліджень у сфері впливу процесів всередині ЄС на реалізацію державної політики України доцільно згадати праці таких учених: А.Гальчинського, О.Ковальнової, Г.Немирі, Г.Яворської, О.Дергачова, С.Максименка. У працях вказаних та інших дослідників започатковано та розвинено аналіз основних проблем реалізації курсу на європейську інтеграцію України та різноманітних чинників, що на нього впливають, у тому числі й зовнішніх.

У статті зроблено спробу аналізу актуальних проблем євроінтеграційної політики України в контексті основних аспектів сучасного розвитку Євросоюзу.

Завданням цієї статті є дослідження впливу процесів усередині ЄС, пов'язаних із його розширенням, на реалізацію євроінтеграційної політики України.

Процес розширення Європейського Союзу можна розглядати під різними кутами зору. Якщо підходити до нього досить широко, то можна стверджувати, що розширення - постійна характеристика існування інтеграційного утворення.

З точки зору євроінтеграційної політики України доцільно виділити окремо останню велику хвилю розширення, що відбулася у 2004 р., коли 10 держав разом приєдналися до Євросоюзу, у тому числі більшість з них - постсоціалістичні, три з яких - Естонія, Латвія та Литва - входили разом із Україною до СРСР.

Слід зазначити, що процес розширення навіть й досі не можна вважати завершеним остаточно, оскільки всі його наслідки ще не до кінця виявлені, систематизовані, проаналізовані, а найголовніше, з них ще не зроблено остаточних висновків, які й будуть впливати на реалізацію євроінтеграційної політики України.

Необхідно також зауважити, що період, який можна віднести до цього розширення, характеризувався ще одним розширенням - у 1995 р., коли до Євросоюзу приєдналася група держав ЄАВТ, нейтральних держав, проте такого резонансу, впливу на всі аспекти життя як усередині ЄС, так і в Європі воно не мало. Мабуть, далосся взнаки те, що вказані держави: Австрія, Фінляндія і Швеція - належали до Західної Європи в економічному, політичному та культурно-духовному сенсі. Навіть при досить поверховому розгляді зрозуміло, що питання приєднання до ЄС держави Центральної і Східної Європи належать до якісно іншої категорії.

Зазначимо, що відносини Україна - ЄС та підготовка до розширення інтеграційного угруповання на Схід належать приблизно до одного часового відрізка. Офіційні відносини між Україною та Європейськими співтовариствами почалися ще в грудні 1991 р., майже одразу після проведення референдуму, коли міністр закордонних справ Нідерландів - держави, що тоді головувала в ЄС, - визнав незалежність України. Однак із започаткуванням відносин України з ЄС та розбудови державності не було розпочато проведення євроінтеграційної політики. Мабуть, за тих обставин, коли на початку 1991 р. населення спочатку проголосувало на референдумі за збереження СРСР у тій чи іншій формі, а потім наприкінці року було все-таки обрано шлях незалежності, ситуація була не зовсім визначеною й сприятливою для ухвалення таких значущих рішень, які б докорінно змінювали парадигму геополітичної орієнтації України. Навіть при укладанні Угоди про партнерство та співробітництво у червні 1994 р., яка встановила правові засади відносин між нашою державою і ЄС та започаткувала розвиток співробітництва у політичній, економічній, гуманітарній та інших сферах й створила відповідні механізми, необхідні для плідної співпраці, українською стороною не передбачалося проведення інтенсивного, однозначного та цілеспрямованого курсу на набуття повноправного членства в Євросоюзі в найближчій перспективі. На той період багатовекторність була пріоритетною у визначенні місця України в геополітичному просторі та не давала можливості по-іншому підійти до варіанта поглиблення відносин з ЄС. Усвідомлення необхідності зробити стратегічний вибір на користь європейської інтеграції з'явилося у керівництві держави набагато пізніше. Хоча, можливо, якби при підготовці та підписанні Угоди про партнерство і співробітництво (УПС) в Україні вже почалась би проводитись євроінтеграційна політика, то самі її положення були б більш сприятливими щодо перспектив нашої держави в майбутньому змінити статус партнера Євросоюзу на статус асоційованої держави або повноправного члена. Водночас на момент підписання УПС Євросоюз уже активно проводив свою політику розширення на Схід, вирішуючи як інституційні проблеми - щодо ролі кожної з інституцій ЄС у майбутньому значущому кроці, так і змістовні.

На початку 90-х рр. Європейське співтовариство пройшло значний шлях еволюції, у результаті чого було утворено Європейський Союз, що було безпрецедентним здобутком у сфері інтеграції незалежних держав еволюційним шляхом на добровільних заса-

дах. Утім, на момент підписання Маастрихтського договору рівень інтеграції, що існував, не був остаточним, причому не тільки щодо проведення спільних політик усередині утворення, а й чисто у географічному сенсі. Значна кількість держав колишнього соціалістичного табору одразу поставила за мету розвитку набуття повноправного членства у Євросоюзі. Постали вже інші питання: яка держава не просто бажає, а й спроможна стати членом ЄС, не завдавши шкоди здобуткам минулих десятиліть інтеграції, і чи готовий Євросоюз до прийняття нових членів. Визначення вимог щодо держав-кандидатів, пізніше відомих як копенгагенські критерії, також стало частиною політики розширення Союзу, а досягнення відповідності його критеріям - важливою складовою комплексних державних політик самих країн-претендентів. Критерії для кандидатів на вступ до Європейського Союзу були визначені у 1993 р. на засіданні Європейської Ради в Копенгагені на той час, коли в Україні ще не проводилася євроінтеграційна політика. Вказані критерії вимагають наявності в країні-кандидаті стабільних інституцій, які б гарантували демократію, верховенство права, дотримання прав людини, захист прав меншин, ефективну ринкову економіку та спроможність витримувати конкуренцію з іншими ринковими силами всередині Європейського Союзу, а також спроможність взяти на себе зобов'язання члена Союзу, включаючи такі, які вимагає політичний, економічний та валютний союз.

Пізніше, аби не втратити динаміку процесу підготовки до вступу держав ЦСЄ до ЄС, прихильники політики розширення всередині самого Євросоюзу вирішили поставити процес підготовки вступу до ЄС на конкретну робочу основу. Їх основна ідея полягала в розробці стратегії підготовки до приєднання, зосередженої на наданні конкретної допомоги країнам ЦСЄ у приведенні ними свого законодавства у відповідність з законодавством ЄС [1, с. 641]. Таким чином, стає зрозумілим, що політика Євросоюзу щодо його розширення на Схід формувалася без урахування України як держави, що теж може претендувати на вступ до нього. А державна політика в Україні в усіх сферах довго формувалася без орієнтації на європейську інтеграцію та використання історичного шансу приєднання до ЄС на тому етапі, коли він проводить активну політику розширення. З цього приводу варто навести думку української дослідниці О.О.Ковальової, згідно з якою один з чинників, що тепер ускладнюють реалізацію євроінтеграційного курсу України, є те, що протягом перших семи років незалежності, українські суспільно-політичні та економічні реформи відбувались без чіткої орієнтації на інтеграцію до ЄС, що відіграло негативну роль та уповільнило демократичні реформи, у той час коли реформи більшості країн ЦСЄ навпаки, із самого початку були спрямовані на конкретну мету - досягнення відповідності європейським стандартам [4, с. 204, 205]. Таким чином, проведення євроінтеграційної політики України відбувається в умовах втраченого часу та необхідності перегляду здобутків перехідного періоду. Також можна зробити висновок, що при формуванні та реалізації євроінтеграційної політики майже не було враховано внутрішню логіку розширення Євросоюзу.

Коли, власне, в Україні було розпочато формування та реалізацію євроінтеграційної політики, вже не підлягало сумніву, що наша країна майже не мала шансів увійти до ЄС разом з іншими, більш розвиненими державами регіону. Тому ще до розширення Євросоюзу навесні 2004 р. українськими аналітиками ставилися питання щодо впливу цього розширення на відносини між Україною та ЄС, у тому числі з його новими членами. Навіть йшлося про те, що розширення ЄС має стати перевіркою відносин між ним та Україною, прогнозувалося гальмування у короткостроковій перспективі динаміки тор-

говельно-економічних відносин, ускладнення перетину людьми, товарами та послугами західного кордону України, а як інструменти подолання наслідків розширення ЄС у зовнішньоекономічному вимірі пропонувалося: набуття Україною членства у СОТ, активна підготовка до укладання Угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, прискорення процесу сертифікації і стандартизації українських товарів відповідно до норм Євросоюзу [5, с. 33-40].

І справді, як позначиться попереднє розширення Євросоюзу на євроінтеграційній політиці України у середньостроковій перспективі, яких змін вона зазнає, які висновки можна буде зробити, покаже час. Однак уже на сьогодні зрозуміло, що необхідно досліджувати і вивчати та запозичити корисний досвід із цього розширення з метою коригування євроінтеграційної політики України у разі потреби в майбутньому. На думку Л.Д.Чекаленко з Національного інституту проблем міжнародної безпеки, нинішня концепція сусідства, що активно запроваджується Євросоюзом щодо географічно близьких держав, означає для європростору створення кола друзів, а для України - невизначеність на перспективу [6, с. 40]. Звідси постає запитання: чи насправді концепція сусідства є загрозливою для євроінтеграційної політики України, і якщо так, то якою мірою. Безперечно, віднесення України до держав-сусідів, а не до держав-кандидатів, є негативом у перспективах нашої євроінтеграційної політики. Однак у даному випадку дає підстави розраховувати на краще сама гнучкість та застосування індивідуального підходу у відносинах сусідства. На сьогодні українськими вченими досить часто концепція сусідства ЄС оцінюється як така, що має слугувати збереженню стабільності на кордонах Євросоюзу та запобіганню загрозам, які можуть виходити з української території [6, с. 40]. Для успішної реалізації євроінтеграційної політики необхідно, щоб у відносинах з Україною ЄС однозначно виходив не з міркувань запобігання загрозам або поширення нестабільності, а з потреби у плідній та взаємовигідній співпраці.

Що стосується переваг пов'язаних з розширенням Європейського Союзу для проведення євроінтеграційної політики, то тут необхідно наголосити на тому, що саме по собі розширення є вже великим позитивом. Адже якби ЄС взагалі не ставив перед собою такого завдання, реалізація євроінтеграційної політики, безперечно, мала б набагато менше шансів на успіх. На даному етапі розвитку розширення було і буде одним з головних пріоритетів розвитку ЄС, що на приклад знаходило відображення у промовах тодішнього Голови Єврокомісії до і під час великої хвилі розширення Р.Проді, який, користуючись усіма можливими нагодами, висловлювався щодо концептуального бачення сучасного та майбутнього Європейського Союзу. Він наголошував, що ЄС досяг великих успіхів, серед яких називає спільний ринок та спільну валюту європейських країн, однак найголовнішим здобутком європейської інтеграції він вбачає стабільність, яку, за його словами, Союз приніс на весь континент [9]. Для України важливими і цікавими є саме ці, так би мовити, "просторові" вказівки колишнього Голови Єврокомісії. Немає потреби знов доводити, що географічно Україна є частиною Європи і, безперечно мир, стабільність - це такі поняття, які можуть на практиці ставитись справді тільки до якогось регіону (яким може бути континент), а не його штучно виокремленої частини. Історія свідчить, що неможливо або дуже складно побудувати процвітаюче суспільство поряд з нестабільною, неспокійною країною, громадяни якої постійно перетворюються на біженців, а територія є не підконтрольною владі, чим користуються міжнародні терористи та контрабандисти наркотиків і зброї. Отже, якщо процес європейської інтеграції і надалі успішно розвиватиметься, долаючи труднощі і перешкоди, то для свого логіч-

ного і природного завершення вона має охопити дійсно всі країни Європи. Зрозуміло, що, зважаючи на економічне відставання України та ще малий досвід демократичного функціонування відкритої політичної системи, даний процес буде довготривалим і поступовим. Однак стратегічна мета тим і відрізняється від тактичної, що передбачає довготермінову перспективу. На сьогодні ще зарано говорити про конкретні чи навіть приблизні строки приєднання України до ЄС.

Схожі на висловлювання Р.Проді думки щодо остаточних географічних меж Євросоюзу можна прочитати, наприклад, у німецькій пресі, де йдеться про те, що континент, який довгий час був роздроблений і навіть поділений через ворожнечу, тепер об'єднується, а з приєднанням Румунії і Болгарії, а, врешті-решт, і Туреччини, цей процес завершиться [8, с. 48]. І жодного слова про Україну в цьому контексті. Слід визнати, що це також є показником реалізації євроінтеграційної політики на поточному етапі, який не можна охарактеризувати як позитивний.

Становлять інтерес погляди західноєвропейських учених на перспективи України стати членом Євросоюзу. Утім, слід зазначити, що наразі європейських дослідників більше цікавлять зовсім інші проблеми як, наприклад, внутрішні реформи всередині угруповання, повна адаптація вже прийнятих членів, проблеми Туреччини.

Причому показовим є те, що всередині Євросоюзу стоїть така проблема, як реагувати на євроінтеграційну політику Туреччини: “Туреччина увесь час ставить перед ЄС складні дилеми. Ця країна є надійним партнером у системі безпеки, яку уособлює НАТО ..., і одночасно вельми суперечливим партнером ЄС” [1, с. 659], тоді як аналогічних роздумів щодо євроінтеграційної політики України не спостерігається.

На жаль, поки що бажання України приєднатися до Євросоюзу та її євроінтеграційна політика залишаються такими, що їх не дуже сприймають та враховують. А коли йдеться безпосередньо про саму Україну, то часто можна прочитати приблизно таке: “Зокрема, своє прагнення розвивати відносини з ЄС заявили Україна та Росія, причому обидві ці держави мають спільні кордони з нинішніми або потенційними майбутніми членами ЄС.” [1, с. 659]. Тут, по-перше, одразу необхідно зауважити, що Україну сприймають разом з Росією, що в принципі, не зовсім коректно, оскільки Росія дійсно заявляє про прагнення розвивати відносини з ЄС, тоді як прагнення України пов'язуються з реалізацією євроінтеграційної політики. Тому самі порівняння України з Росією в цьому плані з української точки зору видаються недоречним, однак воно має місце серед європейців.

Отже, подібне сприйняття є теж однією з основних проблем євроінтеграційної політики України на даному етапі. Без адекватного сприйняття та реакції з боку Євросоюзу при реалізації його політики розширення євроінтеграційна політика України не має шансів на успішне проведення.

Утім, стосовно ставлення самих європейців до України існують різні думки серед українських науковців. Так, А.С.Гальчинський стверджує, що позиція Євросоюзу щодо відносин із його сусідами не може розглядатись як акт розмежування [2], тобто сусідство на даному етапі не виключає перспективи членства на наступних етапах. Виходячи з такої позиції можна зробити висновок, що одним із завдань євроінтеграційної політики має бути перетворення у концепціях європейців України із сусіда на майбутнього повноправного члена Європейського Союзу. І вказане завдання є доволі складним, оскільки ставлення до України виключно як до сусіда притаманне не тільки свідомості пересічних європейських громадян та політиків, а й чітко відображене у ґрунтовних наукових концепціях. Так, дослідники Центру прикладних політичних досліджень із Мюнхе-

ну вважають, що поділ Європи на членів та нечленів ЄС завершився після Копенгагенського засідання Європейської Ради у грудні 2002 р., коли було ухвалено рішення про вступ десяти держав та вказано на перспективи Румунії та Болгарії вступити до ЄС у наступній хвилі [7, с. 1]. Зважаючи на те, що Україна - європейська держава із євроінтеграційними прагненнями - залишається поки що поза процесом розширення ЄС, тут, в Україні неможливо поділити таку їхню точку зору на значення Копенгагенської Європейської Ради.

У держав ЦСЄ, які вже приєдналися до Європейського Союзу, теж існували проблеми розвитку перехідного періоду, однак навіть у досить важкі часи західноєвропейці вважали їх невід'ємною частиною Європи. Великим успіхом євроінтеграційної політики України можна буде вважати той момент, коли у західноєвропейських концепціях запанує такий підхід до єдиної Європи, що включатиме Україну, коли європейскість України вже не буде предметом дискусій, а перетвориться на беззаперечний факт, і коли сама Європа не буде сприйматись європейцями як єдина і возз'єднана, якщо в її складі не буде України.

І ще один важливий аспект, на який звернув увагу український учений О.Дергачов: "За кілька років, коли Україна, можливо, знайде вагомі аргументи для обговорення перспектив свого членства, Союз буде значно іншою організацією. І концентруватись ця новизна буде в тому, що у разі вступу делегувати доведеться набагато більшу частку суверенітету, а інші держави очікуватимуть від претендента набагато більшої політичної надійності і ментально-психологічної сумісності, які тільки й здатні викликати необхідну довіру." [3, с. 76]. Інакше кажучи, із поглибленням процесу європейської інтеграції ускладнюються завдання євроінтеграційної політики України, набувають все нового змісту та потребують все більших ресурсів. Як і сам розвиток європейської інтеграції, що завжди мав динамічний характер, має проводитися й євроінтеграційна політика. У перспективі можна очікувати, що й вимоги Євросоюзу до держав-кандидатів дещо ускладняться та диверсифікуються відповідно до реалій ЄС. На сьогодні досить важко реально спрогнозувати терміни вступу України до ЄС, однак все-таки слід визнати, що інтенсифікація євроінтеграційної політики України у розумних межах має сенс і відповідає інтересам нашої держави.

Також значущим є й суб'єктивний чинник - чи бажатимуть члени Євросоюзу вважати ту чи іншу державу реальним кандидатом, а потім й повноправним членом ЄС, навіть при тому, що Євросоюз проводить політику розширення. Так, зокрема, вже відбувалося під час формування списку кандидатів перед великою хвилею розширення Євросоюзу на Схід. Як зазначають самі європейські вчені, "весь цей процес мав надзвичайно політизований характер. Під час формулювання оцінок виникли певні суперечки як у межах самої Комісії, так і серед урядів держав-членів: північні держави-члени ЄС підтримували кандидатуру Естонії, а Австрія підтримувала Словенію." [1, с. 653]. Тому Україні слід теж ураховувати необхідність пошуку прихильників її приєднання до Євросоюзу всередині самого утворення. Це теж є завданням євроінтеграційної політики поряд з виконанням копенгагенських критеріїв ЄС.

Таким чином, на основі викладеного вище можна зробити кілька *висновків*:

По-перше, при формуванні та реалізації євроінтеграційної політики України майже не було враховано внутрішню логіку розширення Євросоюзу, оскільки її проведення почалося, коли ЄС уже визначився із своєю політикою розширення та приблизно із кандидатами. У будь-якому разі було зрозуміло, що політика розширення не стосується України.

По-друге, кардинальне розширення Євросоюзу, вступ до нього багатьох європейських держав ще більше загострює питання про успішність євроінтеграційної політики України, вимагає від неї ще більш рішучих кроків у цьому напрямі, оскільки фактична геге-

монія ЄС у Європі ставить держави, які до нього не приєдналися, у менш сприятливі порівняно з іншими умови.

По-третє, на даному етапі розвитку євроінтеграційної політики Україні доведеться стикатися з такою проблемою, як відсутність її офіційного сприйняття як реального кандидата на вступ до ЄС у самій Європі. Однак вирішення завдань підготовки широкого ментального сприйняття всіма верствами українського населення безальтернативності курсу на європейську інтеграцію та успішне проведення політичної реформи має сприяти зміні позиції самого Євросоюзу щодо України та перспектив її вступу до Союзу, тим більше за умов, коли сам Євросоюз розширюється і ставить за мету створення простору безпеки і процвітання у всій Європі, невід'ємною частиною якого є Україна.

Перспективи подальших досліджень даної теми впливають з мети інтеграції України до Європейського Союзу, яка вимагає проведення ґрунтовних досліджень усіх аспектів реалізації євроінтеграційної політики, у тому числі й умов її зовнішнього середовища, а саме ситуації в Євросоюзі. Тому перспективними є подальші дослідження динаміки формування позиції ЄС щодо України в контексті розвитку та вдосконалення євро інтеграційної стратегії нашої держави. Крім того, доцільним є вивчення та прогнозування впливу чинників еволюції Євросоюзу на умови та реальні можливості втілення політики європейської інтеграції України.

Список використаних джерел

1. *Волес, В., Волес Г.* Творення політики в Європейському Союз / Пер. з англ. Р.Ткачук. - К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. - 871 с.
2. *Гальчинский А.С.* СНГ - аварийный клапан // Зеркало недели. - 2003. - № 34 (459). - 6-12 сентября.
3. *Дергачов О.* Розширення ЄС і нові параметри європейського курсу України // Розширення ЄС: Аналіт. щоквартальник. - 2003. - № 1. - С. 70-78.
4. *Ковальова О.О.* Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України: Монографія. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2003. - 340 с.
5. *Чалий О.* Стан та перспективи співробітництва між Україною та Європейським Союзом // Інституційні реформи в ЄС: Аналіт. щоквартальник. - 2003. - Вип. 4. - С. 32-40.
6. *Чекаленко Л.Д.* Україна і розширений ЄС: тенденції відносин // Стратег. панорама. - 2004. - № 4. - С. 39-46.
7. *Brusis M., Emmanouilidis J.A., Hofbeck Ch.* EU 25+. Eine Bestandsaufnahme nach dem Europäischen Rat von Kopenhagen. C.A.P Working Paper (Centrum für angewandte Politikforschung. - München, 2003. - 19 bl.
8. *Didzoleit W., Koch D., Martens H., Puhl J., Repke I., Schmidt-Klingenberg M., Schreiber S.* Die alte Welt erschafft sich neu, in: Der Spiegel 2002 Heft 50. - S. 48-65.
9. Speech by Mr. Romano Prodi, President of the European Commission "Europe in transition: hopes and fears Fifth Europa Forum "Europe facing the decision - EU Enlargement and Global Challenges" Brussels, 3 December 2002, in: <http://europa.eu.int>

Калина М.С. Евроинтеграционная политика Украины в контексте расширения Европейского Союза

Данная статья посвящается анализу последствий расширения Евросоюза на Восток для евроинтеграционной политики Украины. Цель статьи - изучить влияние процессов внутри ЕС на шансы успешной реализации украинской евроинтеграционной политики. Проанализированы актуальные проблемы нашей интеграционной стратегии в контексте основных аспектов современного развития Евросоюза и его государств-членов, включая ситуацию после присоединения к ЕС новых стран в 2004 году.

Ключевые слова: евроинтеграционная политика Украины, расширение Евросоюза, копенгагенские критерии, политика "соседства" ЕС.

Kalyna M.S. Ukrainian European integration policy in the context of the EU-enlargement

The article is about the consequences of the EU-East-enlargement to the policy of the European integration of Ukraine. The purpose of this article is to research the influence of the processes inside the EU on the chances of Ukrainian European integration policy successful realization. The main problems of our integration strategy are analyzed in the context of modern development aspects of the Union and its member-states, including the situation after new member's accession.

Key words: European integration policy, the EU-enlargement, Copenhagen criteria, neighborhood policy of the EU.